DENİZLER ALTINDA 20000 FERSAH

DENİZ ALTINDA DEVR-İ ÂLEM / BİLİNEN VE BİLİNMEYEN ÂLEMLER

JULES VERNE

Çevirmen:
Ahmet İhsan Tökgöz

Hazırlayan:
Erol Kılınç

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1829
EDEBÎ ESERLER: 1017

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-275-7

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

Özgün Adı: *Vingt mille lieues sous les mers*

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Son Okuma: Hüseyin Özdemir

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Ceyhun Durmaz

Baskı ve Cilt: VİZYON BASIMEVİ KAĞITÇILIK
MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No:1/Z
Beylikdüzü/İSTANBUL Tel: (0212) 671 61 51
Sertifika No: 52098

İstanbul- 2022

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Jules Gabriel Verne: 1828 yılında Nantes'ta dünyaya geldi. Babasının hukuk dalında ilerlemesi isteğine karşın genç Verne tercihini edebiyattan yana kullandı. Bibliothèque Nationale'da araştırmalar yapan ve bilimsel gerçeklikle serüven romanları yazmayı planlayan Verne bu hayalini 1863 yılında yayımlanan ve bir süre sonra çok satan hâline gelecek *Balonla Beş Hafta* ile gerçekleştirdi. "Bilimsel kurgu" şeklinde adlandırılabilecek bu tarzın kurucusu olan Verne kırk yıldan fazla süren "Olağanüstü Yolculuklar" serisi için atmıştan fazla eser kaleme aldı. Eserleri ilkin edebiyat sonraları da Hollywood sinemasına ilham kaynağı olan Verne aynı zamanda bilim adamları ve mucitlere de ilham kaynağı olmayı başarmıştı. *Denizler Altında Yirmi Bin Fersah* romanının deniz altında yüzebilen gemisi *Nautilius*'tan ilham alan Amerika Birleşik Devletleri Donanması 1954 yılında Dünya'nın ilk nükleer enerjili denizaltını denize indirmişti. "Bilimkurgunun babası" olarak anılan Verne 1866 yılında akıl hastası yeğeni tarafından vurulması sebebiyle ömrünün son yıllarında baston kullanmak zorunda kaldı. 24 Mart 1905 tarihinde Amiens'te hayata gözlerini yuman Jules Verne'in eserleri 148 dile çevrilmiştir.

JULES GABRIEL VERNE

SUNUŞ

"Deniz Altında Yirmi Bin Fersah Seyahat" başlıklı romanımızın neşrine her ne kadar evvelce edilen ilan hilâfına olarak iki ay sonra başlanmış ise de -her gün adedi artan muhterem okurlarımı sırf bir kat daha memnun etmek üzere- eserin aslındaki resimleri, Avrupa'dan bilhassa getirterek sahifelere koymak ve kitabı süslemek isteyişim buna sebep olduğundan elbette mazur görülürüm. Resimlerdeki kendine mahsus letâfeti muhafaza etmek ancak aslındaki tasvirleri mahallinden getirtmekle olabileceği[ni], resimli eserleri görenler teslim ederler; hâlbuki bu yolda resimli roman yayımlamak hayli fedakârlıkla meydana geldiğinden dolayı romanımız bundan böyle eskilere nisbeten büyük olan sayfaların 16 adedinden oluşan forma şeklinde bir kıta mükemmel resimle gayet nefis çıkacak ve beheri 40 para fiatla satılacaktır.

Eser yaklaşık 400 sayfadan müteşekkil olacaktır [oluşacaktır] ki sâir neşriyatımda gösterebildiğim sebat ve intizam ile bunun dahi yakında tamamlanacağına muvaffak olunacağında okurlarım şüphe etmezlerse beni minnetdar ederler.

Her romanda bir meziyet aranmak lazım gelir. Eserlerini tercüme ile iftihar ettiğim Jules Verne'in romanlarında ise *Gizli Ada*'da, *Seksen Günde Devr-i Âlem*'de görüldüğü üzere ciddi fennî meziyet vardır; bunlar öyle fikir ve hayali karıştırarak yüz kızartacak, insana nefret verecek iğrenç manzaraların dışındadır. Jules Verne'in romanlarını okuyanlar hem fen bakımından istifade ederler hem zamanlarını hoş geçirirler. En müşkülpesent [zor beğenen] bir baba bunları sevgili çocuklarına okutmakta mahzur görmez. Sâye-i kudret-vâye-i Cenâb-ı Pâdişahîde [kudretten nasipli Padişah'ımızın sayesinde] daima miktarı artan umûmi mekteplerin talebelerine ders okumaktan âzâde kaldıkları bir zamanda bundan istifadeli bir kitap olamaz. *Deniz Altında Seyahat*'ı okuyanlar görürler, teslim ederler ki teknik bakım-

dan edilen bir hayal ne kadar akla aykırı olsa ol kadar ehemmiyet ve meziyet taşır. Ne kadar geniş kapsamlı olsa o kadar istifade vericidir.

Bahsimiz okur sayısının artışına, mekteplerin çoğalmasına intikal etmişken, o mektepleri tesis buyurarak maarif mensuplarını yetiştiren ve bu mülk ve devlete rabbanî bir mevhibe [ilahi bir ödül] olan Zât-ı mülkiyet-sıfat-ı Hazret-i Pâdişahî'nin ömrünün ve ikbalin[in] artması ve feyiz ve şevketleri duasını tekrar eder ve eseri okuyacaklara, her türlü şeref ve saadete sırf o sevgili padişahın sâye-i kemâlât-vâyelerinde nâil olduklarını hatırlatarak onları bütün sadık tebaa ile beraber kendi hisselerine düşen edası vacip olan duanın ifasına davet eylerim.

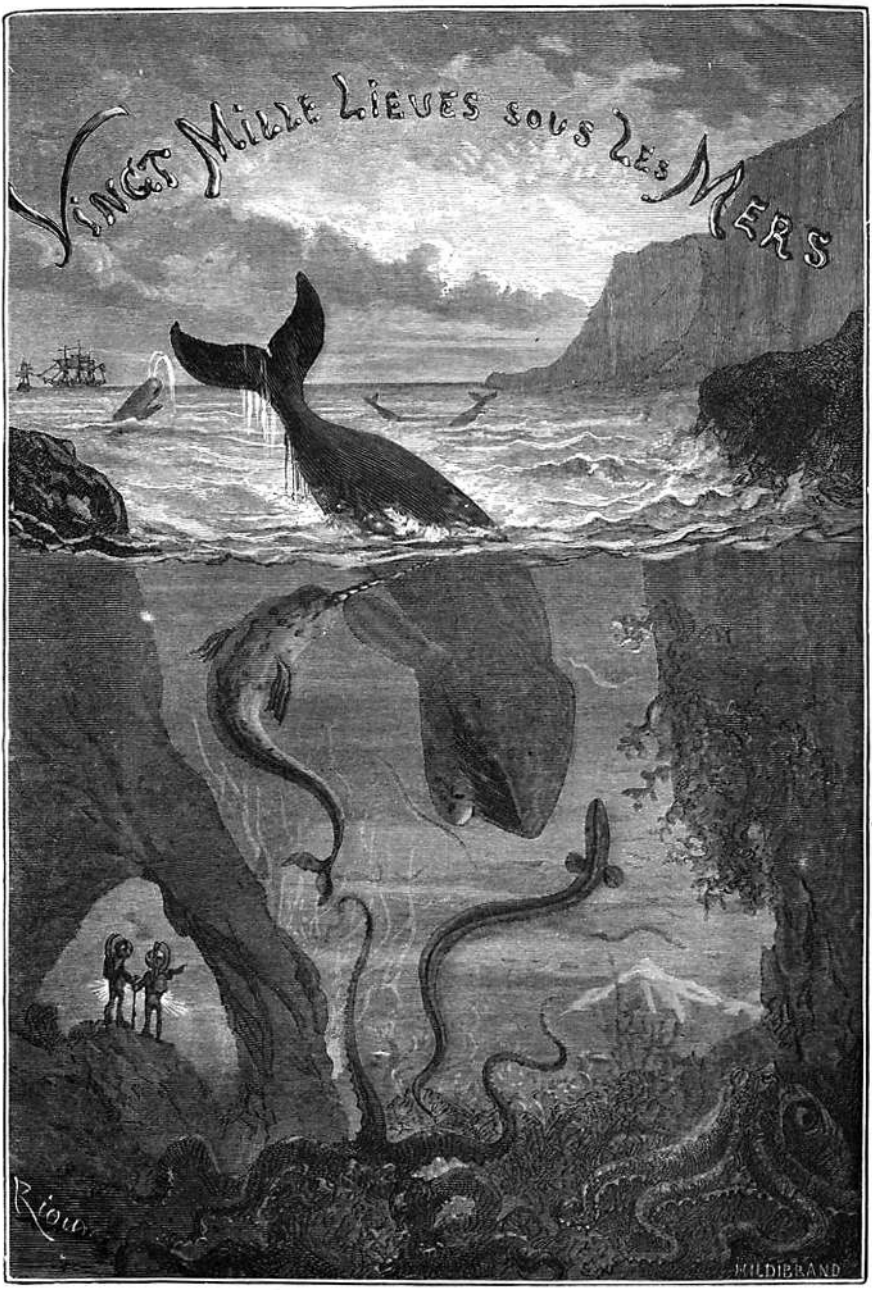
Ahmed İhsan [Tokgöz]

HÂRİKULÂDE SEYAHAT

DENİZ ALTINDA 20.000 FERSAH SEYAHAT

[Deniz Altında Devr-i Âlem]
[Bilinen ve Bilinmeyen Âlemler]

*

Eserin orijinalinin kapak resmi…

BİRİNCİ KİTAP

BİRİNCİ BÖLÜM

SEYYAR KAYA

1866 senesinde hâlâ kimsenin anlayamadığı ve anlayamayacağı garip bir olay ortaya çıktığı ve bu senenin onunla şöhret kazandığı elbette unutulmamıştır. Olay, limanlarla dâhildeki şehirler ahalisini oldukça meraklandırmışsa da en çok denizcileri endişeye düşürmüştü. Tâcirler, gemi sahipleri, gemi süvarileri, bütün vapur şirketleri, her memleketin deniz subayları, Amerika ve Avrupa'nın muhtelif hükûmetleri büyük bir ehemmiyetle hadiseyi nazar-ı dikkate almışlardı.

Hadise bazı vapurların, açık denizlerde uzun olmakla beraber bazen parlak ve bir balinadan daha heybetli ve hızlı hareket eden bir cisme rastlamış olmalarından ibarettir.

Vapurlardan gözlemlenip her birinin gemi seyir görevlisi tarafından kaydedilen maddeler; bu iri cismin şekli, olağanüstü sür'ati, kuvveti bakımlarından birbiriyle örtüşmekteydi. Görülen cisim eğer balık türünden ise şimdiye kadar görülmüş iri yapılı hayvanların hepsini hacim bakımından pek fazlasıyla geçiyor; hâlbuki tabiat bilginlerinden Cuvier, Lacépéde, Duméril ve Quatrefagés gibi ünlü yazarlar, bu kadar büyük bir balığın mevcudiyetini, yazdıkları hayvanat [zooloji] kitaplarında zikir değil tasavvur bile etmemişlerdir. Gemi süvarilerinin gözlemleyerek kaydettikleri bu cismi onlara hayvan olarak kabul ettirmek için mutlaka üstatça bir biçimde nazarlarına sunmak lazım gelir.

Söylentilere kulak verilirse bu cismi iki mil boyunda bir mil eninde tasavvur etmek icap eder. Fakat her konuya karışan mübalağa şâibesi bir yana bırakılırsa en azından iki yüz kadem[1] uzunluğunda olduğu belirginleşir. Bununla beraber yine insan böyle bir canavarın varlığını pek kolaylıkla teslim edemez.

Eğer teslim olunursa her türlü hârikulâde işlerden pek ziyade etkilenmesi cibilliyeti icabından olan insan bireylerine bu hâlin ne kadar

[1] Metrenin üçte biri kadar olan uzunluk.

tesir ettiği, azıcık düşünülünce anlaşılır. Değme hadiselere inanmak alışkanlığında olmayanlar buna da kulak asmazlarsa hata ederler.

Zira İngiltere'nin Kalküta Deniz Yolları Şirketi vapurlarından *Governor Higginson* adlı vapur bu cisme 1866 senesi Temmuz'unun 20'nci günü Avustralya'nın doğu sahillerinden beş mil açıklarda rastlamıştır. Vapurun süvarisi Baker; şimdiye kadar meçhul bir kaya gördüğünü zannedip harita üzerinde mevkisini tayine kalkışmış iken, bu cisimden çıkıp havada yüz elli kademe kadar yükselen su sütununu gözlemleyerek şaşırıp hayrete düşmüştür. Eğer böyle iki sütun su fışkırtan cisim, içinde su kaynakları bulunup merkezî hararet [sıcaklık] hasebiyle yüksek irtifaya kadar suları yükseltir bir kaya sayılmayacak olursa -behemehâl [mutlaka]- balina türünden muazzam cüsseli bir canavar olduğuna ve burun deliklerinden su fışkırtarak teneffüs ettiğine kanaat getirmek zaruri olur.

Yine aynı şekilde o sene Temmuz'un 23'üncü günü İngiltere Hindistan Şirketi vapurlarından *Cristobal Colon* adlı gemiden aynı hâl Hint Okyanusu'nda gözlemlenmiştir ki bu da müthiş cismin fevkalâde sür'atle mesafeler katettiğine delâlet eder; çünkü vapurun biri canavarı Temmuz'un 20'sinde Avustralya'da gördüğü hâlde diğeri yedi bin deniz fersahı mesafesi olan bir yerde üç gün sonra görmüştür.

Birkaç gün sonra buradan da iki bin fersah uzakta yani Amerika Birleşik Cumhuriyetleri ile Avrupa arasındaki Okyanus'un 42 derece 15 dakika kuzey enlemi ve 60 derece 35 dakika Greenwich'e göre batı boylamı noktasında bahsedilen canavarı National Şirketinin *Helvethia* adlı vapuruyla Royal-Mail Şirketinin *Shannon* vapuru, yan yana yollarında devam ederken görmüşler ve bu defa canavarın uzunluğunu üç yüz elli kadem kadar tahmin eylemişlerdir; zira yüz yirmi kadem raddesinde boyları olan vapurların her ikisinden daha uzun imiş. Hâlbuki Aléoutiennes, Kulammak ve Umgullick adalarında avlanan en büyük balinalar yüz otuz kademi geçememişlerdir.

Şu hadiseleri takip ederek açıklanan daha birçok olaylar yani Transatlantik Şirketinin *Péreire* vapurundan yapılan gözlem, Inman hattının *Etna* vapuruyla canavar arasında vukua gelen vuruşma, *Normandie* ismindeki Fransız zırhlısı subayları tarafından düzenlenen rapor, *Lord Clyde* vapurunda komodor[2] olan Fitz-James'in yazdığı bildirim kamuoyunu gittikçe tesir altına almış; bazı meşrepleri ha-

[2] Amiral rütbesindeki deniz subayı.

fif memleketlerde meseleye masal nazarıyla bakıldıysa da İngiltere, Amerika gibi ciddiyetçiliğin geçerli olduğu ülkelerde ise cidden ehemmiyet vermişlerdir.

Canavar konusu her tarafta moda hükmüne girdi, kahvelerde şarkısı söylendi, tiyatrolarda oyunu oynandı, gazeteler resmini yaptı, pek çok adamlar bu yüzden para kazandı. O zaman tarihçilerinin varsayımları gerçeklik olarak kabullenildi; devler, cinler hakkında söylenen eski masallar canlandı; nihayet bu hususta herkes aklına geleni meseleye ilave ederek ortaya attı.

Meselenin halli hususunda birçok müzakereler meydana geldi, bilimsel periyodik yayınlar kendilerine bol bol sermaye buldu. Canavar meselesi fikirleri alevlendirdi. Havâdis gazetesi yazarları okkalarla mürekkep harcadılar. Hatta içlerinden bazısı kan bile döktü. Çünkü canavar meselesinden dolayı edilen sözleri hakaret sayarak düello edenler de oldu.

Altı ay boyunca iş böylece devam etti. Brezilya, Londra, Berlin, Washington şehirleri cemiyetlerine mahsus yayınlarda ve Fransa ile sâir memleketlerin itibarlı gazetelerinde yazılan bilimsel makalelerde halkın heyecanı yatıştırılmaya çalışılarak böyle bir cismin varlığının kabul olunamayacağı öne sürülüyorduysa da küçük gazeteler tam bir ciddiyetle buna karşı çıkarak bilakis insanların zihinlerine başka başka fikirler sokuyordu. Hicivle ün kazanmış gazetelerden birisinde en mâhir muharrir tarafından yazılan bir makalede bilimsel dergilerin varlığına ihtimal veremediği canavar konusu kabul edilmiş, meseleye herkesin gülümsemesi arasında bir darbe daha yetiştirilmiştir: Fikir, bilime galebe çalıyor!

O zaman ilmî cemiyetlerle bilimsel gazetelerde, kolayca kananlarla zor ikna edilenler arasında sonsuz bir polemik patlak verdi. "Canavar konusu" zihinleri adeta yaktı. Mesleği mizah yapmak olan gazeteciler ile mücadele eden mesleği bilim yapmak olan gazeteciler, bu unutulmaz mücadele sırasında bolca mürekkep akıttı hatta bazıları, deniz yılanından hareketle en saldırgan kişiliklere ulaştıkları için iki üç damla da kan akıttı.

Savaş altı ay boyunca farklı tesadüflerle devam etti. Günlük gazeteler, Brezilya Coğrafya Enstitüsünün, Berlin Kraliyet Bilimler Akademisinin, İngiliz Bilim Derneğinin, Washington Smithsonian

Enstitüsünün[3] başyazılarına; *The Indian Archipelago*'daki, Başrahip Moigno'nun *Cosmos*'undaki, Petermann'ın *Mittheilungen*'indeki tartışmalara; Fransa'nın ve dünyanın önde gelen gazetelerinin bilimsel gazete yazılarına büyük bir ustalıkla cevap yetiştiriyordu. Bu nüktedan yazarlar canavar karşıtlarınca alıntılanan Linnaeus'un bir cümlesini taklit ederek "doğanın aptallar yaratmadığını" savunuyor ve çağdaşlarını krakenlerin, deniz yılanlarının, "Moby Dick"lerin[4] ve sayıklama hâlinde olan denizcilerin diğer saçma sapan nazariyelerinin varlığını kabul ederek tabiatı yalancı çıkarmamaya yönlendiriyorlardı.

Sonunda çokça çekinilen bir mizah gazetesindeki yazıda gazetenin en sevilen redaktörlerinden birisi; Hippolytos gibi canavara saldırmış, son bir darbe vurmuş ve herkesin eşlik ettiği kahkahaların ortasında onun işini bitirmişti. Mizah ilme galip gelmişti!

1867 senesinin ilk aylarında mesele kapanarak gazete ve dergi sayfalarından silinmekte iken yeni birtakım olayların ortaya çıkması işi canlandırdı. Hem şimdi iş hallolunacak bir bilimsel mesele hâlinden çıkıp defedilmesi zorunlu bir tehlike şekline girdi. Canavar iri bir kaya sayıldı. Ama nasıl kaya: seyyar; seyir ve hareketi esnasında yetişmek, tutmak kâbil [mümkün] olmayan bir kaya!

Montreal Ocean Company şirketinin *Moravian* vapuru 1867 senesi Mart'ının 5'inci günü 27 derece 30 dakika enlem ve 72 derece 15 dakika boylamda yolda devam etmekte iken hiçbir haritada varlığı görülmeyen bir kayaya sürünmüştür! Yelkenleri ve dört yüz beygir gücünde olan makinesi sayesinde vapur saatte on üç mil sür'atle ilerlemekte olduğundan eğer teknesi sağlam olmamış olsaydı mutlaka altından açılır, Kanada'dan getirdiği 237 yolcu ile beraber batardı!

Vapur sabahleyin şafak vakti bu kayaya rastlamıştır. Vardiyada bulunan nöbetçi kaptanlar hemen geminin arka tarafına seğirtip baktılar, deniz yüzünde bir şey görünmediyse de suyun oraya çarpmasıyla köpürmesinden bir kaya bulunduğunu anladılar; yoksa batmış bir vapur mudur? Burası da kestirilemedi. Yalnız vapur limanda havuza girdiği vakit gördüler ki omurgasının bir kısmı kopmuştur.

---

[3] Smithsonian Enstitüsü 1846 tarihinde kurulmçuş olan müze ve araştırma merkezi.

[4] Herman Melville'nin 1851 tarihli romanının adı. Mobydick kelimesi Verne tarafından iri balinalar kastedilerek kullanılmış. (Haz.)

Bu mesele dahi unutulur giderdi ama gayet meşhur vapur şirketlerinden birinin uğramış olduğu kaza herkesin gözlerini dört açtı. Bu işe ehemmiyet vermeyenler bile konu etrafındaki tartışmalara katıldılar.

Kazanın ehemmiyetle karşılanması[nın] sebebinin anlaşılması için bu vapur şirketi hakkında bazı tafsilat verelim:

İngiltere'de bir vapur şirketi kurup insanlık âlemine olağanüstü hizmetler eden Cunard'ın namını belki işitmişsinizdir. Bu adam 1840 senesinde Liverpool ile Halifax arasında işlemek üzere yandan çarklı beheri dört yüz beygir gücünde ve bin sekiz yüz tonilato cesâmetinde [büyüklüğünde] ahşap dört vapur inşa ettirmiştir. Sekiz sene sonra şirketin vapurlarına beş yüz elli beygir gücünde ve bin sekiz yüz tonilato cesâmetinde dört vapur daha ilave olundu. 1853 senesinde şirketin posta nakli imtiyazı yenilenmiş olduğundan vapurlarına *L'Arabia, Le Persia, Le China, Le Scotia, Le Java, Le Russia* adlarında altı vapur daha eklemeye muvaffak oldu ki bunlar dünyada o vakit işleyen vapurlar arasında meşhur *Great Eastern*'den sonra en büyüklerdendi. Böylece 1867 senesinde şirketin dördü uskur, sekizi yandan çarklı on iki vapuru vardı. Okyanus'ta seyrüsefer [yolculuk] eden vapur şirketlerinin hiçbirisi bunun kadar mükemmeliyet kazanamamıştır, yirmi altı seneden beri Cunard gemileri Atlas Okyanusu'ndan iki bin defa geçmiştir. Hiçbir seferin icra edilmediği görülmemiş, asla tehir vuku bulmamış, vapurlarda adam değil sefer esnasında bir mektup bile kaybedilmemiştir. Bundan dolayı Fransa'nın bu hususta açtığı geniş çaplı rekabete rağmen daima Cunard şirketi vapurlarını tercih ederler. Şimdi şu nokta anlaşıldıktan sonra böyle bir şirket vapurlarına gelen kazanın ne derece dikkatle karşılanacağı az düşünülünce anlaşılır.

1867 senesi Nisan'ının on üçüncü günü deniz sakin, rüzgâr müsait olduğu hâlde *Scotia* vapuru; 15° 12 dakika enleminde ve 45° 37 dakika boylamında bulunuyor ve bin beygir gücünde olan makinesi sayesinde saatte on üç buçuk mil sür'atle yürüyordu. Yan çarkları tam bir intizamla denize vuruyor ve su kesimi ise altı metre altmış yedi santimetreden ibaret bulunuyordu.

Yolcular büyük salonda toplanıp öğle ile akşam vakti arasında İngilizlerce yenilmesi mutat olan aparitifin yenilmesi esnasında yani tam alafranga saat yediyi on yedi geçerken vapur sancak çarkının alt tarafından bir yere süründü. Biraz sarsıldı.

Doğrusu söylenirse *Scotia* sürünmedi. Ona süründüler. İş o kadar ehemmiyetsiz telakki olundu ki kimse dikkat etmedi. Fakat makine tarafından gelen "Batıyoruz! Batıyoruz!" sedaları yolcuları korku ve dehşete düşürdü.

İlk olarak yolcular pek fazla ürktülerse de kaptan; vapurun dört kısma bölünmüş olup herhangi kısmından delik açılsa, su alsa batmak tehlikesi olmadığını öne sürerek yolcuları sakinleştirmeye muvaffak oldu.

Kaptan anbara indi. Beşinci kısmın su ile dolmuş olduğunu gördü. Anladı ki delik büyük açılmıştır. Yalnız bu kısımda ocakların bulunmadığına şükrettiler, yoksa derhâl söner ve vapur yolundan kalırdı.

Kaptan vapuru durdurdu. Tayfadan birisi dalıp deliği muayene etti. İki metre uzunluğunda ve omurga yakınında olduğunu anladı.

Vapur bu esnada Clear Burnu'ndan üç yüz mil açıkta bulunuyordu, Şirketi fena hâlde endişeye düşüren üç gün gecikmeden sonra Liverpool'e ulaştı ve havuza girdi.

Mühendisler muayene ettiklerinde gördüklerine âdeta inanamadılar. Su kesiminden iki buçuk metre aşağıda üçgen şeklinde iki metre uzunluğunda bir delik vardı. Delik âdeta kesilmiş gibi açılmıştır. Böyle bir hâl kayaya tesadüfle olamaz zira deliği açan âletin gayet sert çelikten olması ve sür'atle gelip çarpması gerekir. Yoksa dört santimetre kalınlığında saç kolaylıkla delinemez; saplandıktan sonra tekrar kurtulmasının ancak kendini olağanüstü bir kuvvetle geri çekmesine bağlı olduğu görüldü.

Bu olay bütün zihinleri büsbütün zehirledi. Bu andan itibaren sebepleri bilinmeyen deniz âfetleri bahsedilen canavara yüklenildi ve zavallı canavar, sayısı pek çok âfetin sorumluluğunu yüklendi. Çünkü istatistiklere göre her sene batmış olan üç bin adet vapur ve yelken gemilerinden iki yüzü daima sebebi meçhul olarak mal ve canıyla yok olup gitmekteydi.

Böylece senelik batan ve yok olan gemilerin batış sebebinin canavar olduğu düşünülüp gemi seyirlerine korku ile bakmaya başladılar. Behemehâl denizlerin şu müthiş canavardan kurtarılması şiddetle talep olundu.

***

İKİNCİ BÖLÜM

ŞÖYLE Mİ? BÖYLE Mİ?

Anlatılan hâller gerçekleştiği vakit Amerika Birleşik Devletleri dâhilinde bulunan Nebraska taraflarında yaptığım bilimsel keşiflerden dönüyordum. Paris Tabii İlimler Tarihi Müzesi profesörlerinden olduğumdan Fransa Hükûmeti tarafından Nebraska'da yapılacak olan keşifler için görevlendirilmiştim. Altı ay kadar oralarda dolaşıp Mart sonunda New York'a geldim, Mayıs başlarında Avrupa'ya dönmeye karar vermiştim. Gezdiğim yerlerden getirdiğim hayvanlar, bitkiler ve maden minerallerine dair koleksiyonları düzenlemekle meşgul iken *Scotia* Vak'ası meydana geldi.

Herkesin sohbetlerine sermaye olan meseleden benim de haberim vardı. Haberdar olmamak kâbil mi [mümkün mü]; hangi gazeteye el atsan bu konuyu görürsün. Bu hususta bir karar veremeyerek şaşkınlık içinde kalmıştım. Bununla beraber inkâra dahi ihtimal yoktur çünkü inkâr edenleri, *Scotia*'nın teknesinde açılan delik, kabullenmeye mecbur eder.

Ben New York'a vardığım vakit meselenin tam ateşli zamanı idi. Yüzen kaya, tutulmaz taş faraziyeleri [hipotezleri/varsayımları] tamamen terk edilmiştir. Öyle ya, kayanın karnında bir makine yoksa nasıl mekân değiştirmeye muvaffak olur?

Keza deniz yüzeyinde kalmış eski bir tekne tezi de reddedildi. Bu da teknenin yer değiştirmiş olması sebebiyledir.

Şimdi iki ihtimal kalıyor: Bir taraftan diyorlardı ki bu, müthiş bir canavardır; diğer taraftan, hayır deniz altında hareket eder olağanüstü güce sahip bir gemidir!

İkinci tezi dahi reddetmek lazım geliyor. Zira gerçeği araştırarak anladılar ki bir şahsın böyle bir gemiye mâlik olması kâbil değildir. Nerede yaptırdı, hangi fabrika imalâtındandır?

Ancak hükûmetlerden birisi böyle bir gemi yapmış olabilir, torpillerle bunca savaş ve tahrip âleti buna delildir.

Fakat bütün hükûmetler bu iddiayı reddetti. Onların sözlerine

inanmak lazım gelir zira hiçbir devlet savaş hâlinde olmadığı başka devletlerin fertlerini alçakça zarara uğratacak vasıtalara müracaat etmez, özellikle kendi menfaatleri öteki devlet vapurlarının serbestçe seyrüsefer etmesine bağlı ise… Hem bir devletin deniz altında hareket eder öyle bir gemiyi gizlice inşa edebilmesine ihtimal var mıdır? Çalışan işçilerden olsun sır meydana çıkmaz mı?

Bu yüzden her tarafta yapılan araştırmalar neticesi olarak mevcut devletlerden hiçbirisinin deniz altında hareket eder bir gemiye sahip olmadığı anlaşıldı.

Tekrar canavar meselesi canlandı hatta gazetelerin varsayımları hayal derecesini aştı.

New York'a geldiğim vakit pek çok adam bu hususta benden fikir sordular. Fransa'da *Büyük Denizlerin Derinliklerinin Sırları* adında iki büyük ciltten oluşan bir eser yayımlamıştım. Eserim bilim adamları arasında şöhret buldu, beni tabiat tarihçilerinden saydılar; bundan dolayı canavar meselesinde fikrimi sormaya geldiler. Mesele gün gibi tahakkuk edinceye [ortaya çıkıncaya] kadar ben masal niyetiyle dinliyordum. Fakat şimdi sükût kâbil değildir çünkü *New York Herald* gazetesi "Paris Müzesi Profesörü Mösyö Pierre Aronnax'ın canavar hususunda yazılı olarak görüşünü bildirmesi talep olunuyor," diye bir fıkra yayımlayıp böylece ismimi zikr ve ilan etti ki ben de nâçâr [çaresiz] kaldım.

Susmaktansa söylemeyi uygun görerek meseleyi ilmen ve siyaseten tahlil eden bir makale yazdım. Gazetenin 30 Nisan tarihli nüshasında yayımlandı. O makalede dedim ki:

> Bu hususta birçok varsayımları okuyup inceledim, hepsi bir tarafa atıldığı gibi gayet heybetli bir balığın mevcudiyetine inanmak lazım geliyor.
>
> Büyük denizlerin derinlikleri bizce meçhuldür. Oralara kadar ucuna kurşun bağlı bir ip indirmek bile kâbil olamamıştır. Acaba yetişilmek, ölçülmek bile kâbil olmayan deniz diplerinde neler oluyor? Deniz yüzeyinden on beş bin mil aşağıda kalan noktalarda ne gibi mahlûklar yaşar ve yaşayabilir? Bu hayvanların vücutları nasıl oluşmuştur? Şu noktalar hayalî cevaplarla bile güç hallolunur.
>
> Bu denizlerde yaşayan mahlûkları ya tamamen gördük, biliyoruz demeli yahut bilmiyoruz, demeli.
>
> Eğer bilmiyorsak büyük denizlerin sırlarla dolu derinliklerinde bizim görmediğimiz, hayvanlar âleminin hesaba dâhil etmediği cinsten yani demir vücutlu serî hareketli bir hayvanın var olduğunu sayarak, âni bir hevese kapılıp deniz yüzeyine kadar çıkmıştır, demek kabule şâyân olabilir.

Eğer denizlerde yaşayan hayvanların türlerini ve cinslerini biliyoruz, diye farz edersek mevcut hayvanlardan birinin olağanüstü şekilde büyüyüp azmış olduğunu teslim etmek icap eder.

Herkesin bildiği "Narval" yani denizgergedanı daima altmış kadem yüksekliğini bulur. Bu hayvanı yüz defa büyütünüz, vücuduna cesâmeti nisbetinde kuvvet veriniz, bunca hasarı meydana getiren canavarı göz önüne getirmiş olursunuz. Böyle bir hayvan *Scotia* vapuruna çarpıp teknesinden delebilir.

Zira "Narval"ın ağzında kemikten kılıç gibi bir uzuv vardır, bu uzuv balığın bir dişidir ki balinaya hücum ettiği vakit onunla vurur. Hatta bazen kırılıp kalır da balina tutulduğu vakit vücudunda bulunur. Bazen gemilere çarpar da keza saplanıp kırılır. Paris'te Tıbbiye Müzesinde iki buçuk metre uzunluğunda olan bu dişlerden bir adet vardır.

Pekâlâ hayvanı on kat büyütür, vücuduna saatte yirmi mil kadar bir sür'at verirseniz tabii on kat büyüyecek olan dişinin sacı delmesine şaşırmazsınız.

Bundan dolayı yeni keşiflere kadar ben bunu "narval azmanı" kabul ederek ağzındaki dişi zırhlılarda bulunan baş mahmuzuna benzeteceğim!

Ben meseleyi böyle hallediyorum, bununla beraber şimdiye kadar görülmemiş, işitilmemiş türden bir şey olması da muhtemeldir.

Gazeteye verdiğim makalenin şu son cümlesini, varsayımımın aksi çıkarsa güldükleri vakit iyi gülen Amerikalılar için alay sermayesi olmamak üzere eklemiştim. Hâlbuki kendim canavarın var olduğuna inanıyordum.

Makalem büyük önemle karşılandı ve hararetle üzerinde konuşuldu. Her tarafta akis buldu. Birçok muhalifleri yekdiğeriyle hemfikir eyledi. Zaten makalemde teklif olunan çözüm usûlü, hayal yürütme alanını geniş tutuyordu. İnsanların fikirleri akıllara hayret veren varsayımlara, olağanüstü mahlûklara vücut vermeye daima hâhişger [istekli] olduğundan benim bu hususdaki düşüncelerim, halkı istediği gibi farz ve tahayyül etmekte serbest bırakarak fikir ortaklığı edenlerin adedini artırmıştır. Akıllara hayret veren mahlûklara vücut vermek için ise en münasip yer denizlerdir. Orada tahayyül olunacak mahlûkların yanında karadaki filler hiç hükmündedir. Denizlerde bilinen hayvanların en irisi bulunduğu ve görüldüğü gibi bilinmeyenlerden birçok büyüklerin de var olduğunu farz etmek yahut ufak balıkları, kabukları sert hayvanları istediğimiz kadar büyütmek olur a! Niçin olmasın? Dünyanın yaratılışı esnasında karada yaşayan her türlü hayvanların başlangıçta pek büyük çapta yaratılıp sonra yavaş yavaş ufaldıkları iddia olunmuyor mu? Elbette denizlerde de hayvan-

lar evvela böyle büyük yaratılmış, sonra ufalmıştır. O hâlde o hayvanlardan bazısının asıl büyüklüklerini muhafaza ettiği farz olunsa abes mi olur? Seneleri asır, asırları bin sene olmak üzere ömür süren bu heybetli hayvanların büyük denizlerde saklanmış bulunduğunu muhtemel görmek niçin reddedilebilir görünsün?

Lakin artık ben de kendi fikrimden pek ileride bulunan hayallere daldım! Zamanın ilerlemesiyle müthiş hakikate dönüşen şu hülyaları defedelim… Bununla beraber yine tekrar edeyim ki kamuoyu, tabiattaki acayipliklerin ortaya çıkışını kabullendi; halk gayet iri bir mahlûkun mevcut olduğunu tasdik etti.

Bir taraftan şu meseleye bilimler nokta-i nazarından [bakış açısından] bakıldığı esnada her işe istifade yönünden bakanları çok olan Amerikalılar ve İngilizler denizin bu müthiş mahlûktan kurtarılması gerektiğini söylemeye başladılar. Çünkü seyrüsefâin [gemi yolculukları] ancak böylece garanti altına alınabilecektir, diyorlardı. Sanayi ve ticaret gazeteleri meseleyi hep bu nokta-i nazardan muhakeme ettiler. *Shipping and Mercantile Gazette*, *Lloyd* ve *Paquebot*, *Revue Maritime* namındaki yayın organları deniz sigorta şirketlerinin şu tehlikeyi öne sürerek, yüzdeleri artırmaya mecbur olduklarını görüp canavarın ortadan kaldırılması hususunda iş birliği yaptılar.

Abraham lincoln fırkateyni.

Kamuoyu böylece meydan aldığı gibi Amerika Birleşik Hükûmetleri birinci olarak bu kararı onayladı. Canavarı takip etmek üzere New York'ta hazırlık görmeye başladılar. Gayet serî hareket eden *Abraham Lincoln* fırkateyni yakın zamanda denize çıkarılmak üzere donatılıyordu, fırkateynin süvarisine istediği kadar cephane almaya yetki dahi verildi.

Daima böyle olur a, tam canavarı aramaya hazırlandılar, canavardan eser duyulmamaya başladı. Canavara hiçbir vapur rastlamadı. Sanki müthiş hayvan, aleyhinde yapılan hazırlıktan haberdar olmuştur. Öyle ya, canavar için az gürültü mü oldu! Hatta Avrupa'yı Amerika'ya bağlayan telgraf hattıyla buna dair karşılıklı olarak az telgraf mı çekildi! Bundan dolayı birtakım nüktedanlar iddia eyliyorlardı ki akıllı canavar deniz dibinden geçen telgraflardan bir tanesini açıp okumuş ve ihtiyatlı davranmayı münasip görmüştür!

Böylece fırkateyn uzun bir yolculuk için hazırlanmış, her türlü av âletleriyle doldurulmuş olduğu hâlde nereye yönlendirileceği belirlenemedi. Sabırsızlık son dereceye gelmek üzereyken San Francisco'dan Şanghay'a giden vapurlardan birisinin üç hafta önce canavarı Büyük Okyanus'un kuzey cihetinde görmüş olduğu haber alındı, herkesin yüzü güldü.

Havâdisten [haberden] kaynaklanan heyecan şiddetli oldu. Zırhlı, yiyecek içeceklerini de yüklemiş olduğundan süvarisine yirmi dört saat müddet dinlenme vermediler. Öyle ya, niçin duracak, kömür ambarları dolmuştur, tayfası tekmil! İş yalnız ocakları yakıp halatları çözmeye kalmıştır! Bununla beraber fırkateynin süvarisi de durmak hevesinde değildir!

Abraham Lincoln'ün hareketinden üç saat evvel bana şu yolda bir telgraf geldi:

New York'ta, Fifth Caddesi Otelinde mukim
Paris Müzesi Profesörü Mösyö Aronnax'a,

Efendi,

Abraham Lincoln'*e binerek hareket etmek arzusunda bulunursanız Birleşik Devletler Hükûmeti, Fransa Devleti'nin zât-ı âlinizle bu teşebbüse iştirak etmiş olduğunu büyük bir haz duyarak görecektir. Fırkateyn süvarisi Farragut, zâtınıza mahsus olarak bir kamara hazır bulunduracaktır.*

Denizcilik Bakanlığı Müsteşarı
J. B. Hobson

***

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EFENDİ NASIL İSTERSE ÖYLE YAPARIZ

J. B. Hobson'un mektubu gelmezden üç saniye evvel canavar avına çıkmak ne kadar fikrimden uzaksa Denizcilik Müsteşarı Cenaplarının mektubunu okuduktan üç saniye sonra da dünyada yegâne arzumun, mesleğimin özel olarak gerekli kıldığı tek amacın, bu tehlikeli canavarı kovalayıp denizleri ondan temizlemekten ibaret olduğunu anladım.

Bununla beraber zahmetli bir seyahatten yeni dönmüştüm ve istirahate muhtaçtım. Memleketimi, botanik bahçesindeki küçük dairemi, özellikle hayvanat koleksiyonumu görmeye can atıyordum. Lakin bunlar da arzumu teskin edemedi. Her türlü yorgunluğu, botanik bahçesindeki küçük dairemi tamamıyla unutup Amerika Hükûmetinin teklifini kabul ettim. Dedim ki:

> Zaten her yol Avrupa'ya götürür, derler; meşhur meseldir [atasözüdür]. Belki bizim sevgili canavar da beni Fransa sahillerine sevk eder. Arzuma uyarak canavar cenapları Avrupa sularında tutulursa ağzındaki iri dişlerden müzeye konulmak üzere yarım metre uzunluğunda bir parçasını almakla kanaat ederim [yetinirim].

Şimdiki hâlde canavarı Büyük Okyanus'un kuzey cihetinde aramak lazım geliyor, hâlbuki o yoldan Fransa'ya gitmek karınca yürüyüşüyle dünya turu etmeye benzer.

Sabırsız bir ses tonuyla:

- Conseil, diye bağırdım.

Conseil benim hizmetkârımdır. Sadakati hasebiyle her türlü seyahatlerde benden ayrılmaz. Kendisini gayet severim, o da beni sever. Conseil gayet ciddi tavırlı, muntazam hareketlidir; belirli alışkanlıkları vardır. Dünyada hiçbir şey onu şaşırtmaz. Gayet işgüzardır [beceriklidir]. Her işe gelir, isminin manasına aykırı olarak asla nasihat vermez[5] hatta isteseniz bile!

[5] Conseil, Fransızcada nasihat manasına da gelir.

Conseil, Tabiat Tarihi Müzesindeki âlimlerle buluna buluna epeyce bir şey öğrenmiştir. Conseil hayvanların sınıflamasını pek iyi bilir; bir cismin tabiat tarihinde hangi sınıftan, hangi şubeden, hangi takımdan, hangi kısımdan, hangi türden, hangi familyadan, hangi cins ve alt türden olduğunu derhâl söyleyiverir. Fakat Conseil'in ilmi işte burada kalır; ayırmak ve dağıtmak onun hayatını teşkil eder, ilerisine fikir yürütmez.

Conseil tâ Amerika'ya kadar benimle geldiği gibi on senedir benden ayrılmamıştır. Seyahatin uzunluğuna, zahmetine dair ağzından asla bir söz işitmedim. İster Çin olsun ister Kongo olsun, eşyasını hazırlamakta asla itiraz tavrı göstermez. Oraya da gezmeye gider gibi neresi olduğunu sormadan gider. Vücutça sıhhati yerindedir. Kuvvetlidir fakat herifte asabîlik asla yoktur. Yüzünde asabîliğe delâlet edecek eser bile görülmez. Ahlâkına gelince şikâyet edecek noktası yoktur.

Conseil otuz yaşındadır. Efendisinin yaşı ise onunkine nisbetle on beşin yirmiye olan nisbeti gibidir, şu yolla kırk yaşında olduğumu söylediğimden dolayı mazur görmenizi dilerim.

Conseil'in yalnız bir kusuru vardır: Bana daima üçüncü şahıs sîgasıyla hitap eder, asla "siz" demez, daima "Efendi böyle mi istiyor?" gibi lakırdı söyler. Hem bu yönde o kadar aşırılığa varır ki insanın patlaması işten değildir.

Ben hazırlığa girişerek tekrar "Conseil!" dedim.

Daima bir tarafa gideceğim vakit Conseil'e gelmek ister misin diye sormam. Fakat bu defa mesele öyle değil. Bir yolculuğa çıkıyoruz ki ilânihâye [sonsuza kadar] uzayabilir. Özellikle zırhlıyı ceviz kabuğu imiş gibi batıracak kuvvette bir balığın takibine çıkıyoruz. Dünyada en teessürsüz adamlar için bu noktada düşünmek gerektir. Bakalım Conseil ne diyecek?

- Efendi beni mi çağırıyor?

- Evet oğlum. Eşyamı hazırla, iki saate kadar gidiyoruz.

- Efendi nasıl isterse öyle yaparız.

- Kaybedecek vakit yok. Sandıklara seyahat gereçlerimi, elbisemi, gömleklerimi, kunduralarımı saymadan, mümkün mertebe çok olarak doldur.

- Efendinin koleksiyonu?

- Onları sonra düşünürüz.

- Ne? Hayvanat kuruları, o nâdir iskeletler de mi sonra düşünülecek?

- Otelde bırakırız, saklarlar.

- Ya efendinin sağ olan Hint domuzu?

- Burada yok iken beslerler. Zaten tembih ederim de biz gittikten sonra Paris'e gönderirler.

- Demek Paris'e gitmiyoruz.

- Gidiyoruz ama dolaşık yollardan.

- Efendi nasıl isterse öyle yaparız.

- Dolaşık ama pek uzun değil. *Abraham Lincoln* fırkateynine biniyoruz.

- Efendi nasıl isterse öyle yaparız.

- Biliyorsun ya, mesele o bahsedilen canavarla ilgilidir. Denizleri ondan temizleyeceğiz. Benim gibi denizler hakkında iki iri ciltten oluşan bir eser yazan adam bu işten geri duramaz. Gerçi hizmet parlak fakat tehlikelice! Nereye gidildiği belli değil. Canavar gayet yaramaz olur bizi uzak yerlere götürebilir. Buna rağmen biz yine yolumuza devam edeceğiz. Zırhlının süvarisi gözünü budaktan sakınmaz.

- Efendi nasıl yaparsa ben de öyle yaparım.

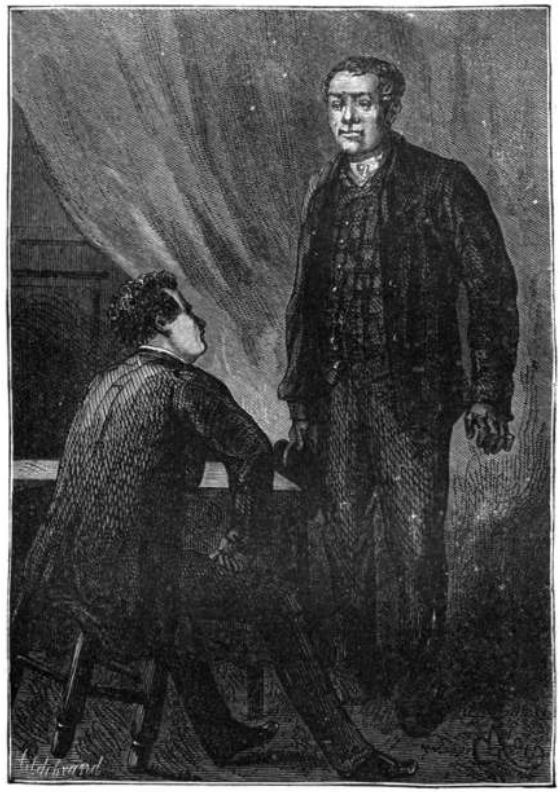
- İyi düşün. İşi senden saklamak istemem. Bu, insanın dönememesi muhtemel olan yolculuklardandır.

- Efendi nasıl isterse öyle yaparız.

Bir çeyrek sonra eşyamız tamamen hazırdı. Conseil sandıkları bir solukta hazırlamıştır, hiçbir şey eksik olmadığına eminim çünkü sadık adam kuş kurularını nasıl sıralarsa eşyayı da öyle yerleştirir.

Otelin asansörü bizi büyük havluya indirdi. Alt kata inen üç basamaklı merdiveni de indim. Daima bir insan kalabalığıyla dolu olan tezgâh başında hesabımı kapattım. Otelde bıraktığım hayvan kuruları ve sair koleksiyonları Paris'e göndermeleri için emir verdim. Hint domuzunun yiyeceğine harcanmak üzere para bıraktım. Conseil ile birlikte arabaya bindik.

Bir seferine yirmi frank alan bu araba Broadway'de Union Square'a kadar ilerledi. Fourth Avenue'yi Bowery Street'e kadar takip etti. Katrin Street'e girdi, rıhtıma ulaştı. Oradan araba vapuruna [feribota] binip East Nehri'nin doğu sahilinde bulunan ve New York'un müştemilâtından olan Brooklyn'e çıktık. Birkaç dakika kadar ilerlediğimizde *Abraham Lincoln*'ün bağlı olduğu rıhtıma vardık ki koca

- Efendi nasıl isterse öyle yaparız.

fırkateyn gökyüzünü bacalarından çıkardığı dumanıyla karartmıştı.

Eşyamız derhâl fırkateynin güvertesine çıkarıldı. Ben de hemen yukarı atılıp Süvari Farragut'u sordum. Tayfalardan birisi beni süvarilere mahsus köprü üzerinde bulunan güzel kıyafetli bir subayın yanına götürdü. Bu zat bana elini uzatıp dedi ki:

- Mösyö Pierre Aronnax?

- Evet, bendeniz. Süvari Farragut?

- Muhatabınız. Safa geldiniz sayın Profesör. Kamaranız sizi bekliyor.

Süvari'yi selamlayıp işiyle meşgul bıraktım. Bana ayrılmış olan kamaraya gittim.

Abraham Lincoln fırkateyni mükemmel surette hazırlanmıştı. Fırkateynin hızlı hareket kabiliyeti çok yüksektir. Makinelerindeki

özellik sayesinde buhar basıncını yedi atmosfere [bar'a] kadar arttırabilir. Bu güç sayesinde *Abraham Lincoln* saatte on sekiz mil ve onda üç sür'at peyda ederse de avlamaya çıktığı canavarın yoluna [hızına] nisbeten bu sür'at hiçtir.

Zırhlının iç düzenlenişi dahi bu derecede mükemmeldir. Kıç tarafında olup gemi seyir memurlarının bulunduğu yere bakan kamaramdan pek memnun kaldım.

Conseil'e dedim ki:

- Burası rahat değil mi?

- Benzetmem efendiye sakil [çirkin] gelmesin, bir örümceğin helezonî [kıvrımlı] sümüklü böcek kabına girdiği vakit ettiği rahat gibi.

Ben Conseil'i kamaranın tanzimiyle meşgul bırakıp fırkateynin harekâtına bakmak üzere güverteye çıktım.

Bu esnada *Abraham Lincoln* son halatlarını çözüyordu. Demek bir çeyrek geç kalmış olsam zırhlı bensiz gidecek; olağanüstü, tabiat dışı inanılmaz bir sergüzeşt [macera] oluşturan seyahate çıkamamış olacaktım. Mâmâfih [bununla beraber] hakikatin ta kendisi olan bu seyahatime belki inanmayanlar da bulunur. Âlemde müşkülpesent [zor beğenen] çok!

Süvari Farragut canavarın ortaya çıktığı denizlere gitmek hususunda bir gün değil bir dakika bile kaybetmek istemediğinden çarkçıbaşıyı çağırıp sordu ki:

- Basınç tamam mı?

- Tamam efendim.

Süvari bu cevabı aldığı gibi "İleri!" diye bağırdı. Hava basıncı ile hareket eden âlet vasıtasıyla emir, makineye tebliğ olundu; çarkçılar, muslukları açtılar; buhar, büyük bir şiddetle açık borulara doldu; yatay olan uzun pistonlar şamatalarla işlemeye ve pervanenin kanatları denize vurmaya başladı. *Abraham Lincoln* dahi etrafını kuşatmış, içerileri seyirci dolu yüz kadar ufak vapur arasında heybetle mesafe katetmeye koyuldu.

Brooklyn rıhtımlarıyla New York'un East Nehri civarı seyirci ile dolu idi. Beş yüz bin ağızdan çıkan üç "Hurra!" nidâsı birbiri ardınca gökyüzünde çınladı. Binlerle mendiller kalabalıklar üzerinde dalgalandı ki bu hal *Abraham Lincoln*'ün New York şehrini oluşturan uzun yarımadanın ucunda bulunan Hudson sularına erişmesine dek devam etti.

Küçük vapurlardan müteşekkil alay, fırkateyni takipte devam eyliyordu.

Sonra fırkateyn, tamamen villalarla müzeyyen [süslenmiş] olan Nehrin sağ sahilini yani New Jersey kenarını takip ederek kendini en büyük toplarıyla selamlayan istihkâmlar arasından geçti. *Abraham Lincoln* dahi direğindeki ABD bandırasını üç defa indirip çekerek selama karşılık verdi. Sandy Hook Burnu'nun meydana getirdiği dâhilî [iç] koy içinde şamandıralar dikilerek oluşturulan yoldan geçmek üzere zırhlı yolunu [hızını] bir aralık kesti, üzerinde binlerce ahali toplanmış olan kumluk burnu dolaştı ki orada da mükerreren [tekrar tekrar] selamlandı.

Küçük vapurlardan müteşekkil [oluşan] alay hâlâ fırkateyni takipte devam ediyordu. Zırhlıdan New York'un girişini gösteren iki büyük fener karşısında ayrıldılar.

Bu esnada saat tam üç idi. Kılavuz kumanda yerinden indi, kendini fırkateynin rüzgâr dokunmayan tarafında bekleyen gemiye bindi. Zırhlının çarkı daha hızlı dönerek Long Island'ın alçak ve sarı sahilini takip etti. Kuzeybatıda Fire-Island fenerleri kaybolduktan sonra Atlas Okyanusu'nun karanlık sularında sür'atle ilerlemeye başladı.

***

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

NED LAND

Kaptan Farragut tam gemicidir, süvarisi olduğu fırkateyne hakkıyla layık bir adamdır. Fırkateyn ile kendisi bir cisim oluşturur çünkü geminin ruhu odur. Canavar meselesine gelince iri bir balığın varlığına kesinlikle inanmaktadır. Zırhlıda bu hususu inkâr tarzında konuşulmasını asla çekemez. Birtakım hayal mahsulü yaratıklara inanmış bön kadınlar gibi Kaptan da canavarın varlığına inanmıştır. Canavar vardır, denizler ondan kurtarılacak; Kaptan buna ahdetmiştir. Ya Kaptan Farragut canavarı öldürecek yahut canavar onu!

Vapurdaki subaylar Kaptan'ın fikrine ortaktırlar. Canavara rastladıkları vakit uygulanacak manevra hakkında ettikleri müzakere ve sohbetleri işitmeli, canavarı seçmek üzere ufku nasıl kontrol ettiklerini görmelidir! Zırhlının küpeştesinde birer çeyrek nöbetle etrafa bakıyorlardı. Başka bir vakit olsa böyle bir hizmeti kerhen [istemeye istemeye] kabul ederler. Güneş çıktığı gibi tayfaların ekserisi direkler üzerine çıkıp kontrole başlıyorlar. Çünkü herifler güvertede duramıyor, kaplarına sığmıyorlar. Hâlbuki *Abraham Lincoln*, canavarın görülmüş olduğu Büyük Okyanus'a henüz varmamıştır. Meraka bakın!

Hemen canavara rast gelip tutmak, öldürmek, fırkateyne çekmek, orada parçalamak tayfaların yegâne arzularıdır. Denizi dikkat nazarından asla uzak tutmuyorlar. Özellikle Kaptan Farragut canavarı görüp haber veren adama her kim olursa olsun iki bin dolar ikramiye vermeyi vadetmiştir. Böyle bir para meydan alırsa artık halktaki canavar görmek arzusunu tasavvur ediniz!

Beni sorarsanız pek o kadar başkalarından geri kalmıyorum. Her gün ben de ufku gözden geçiriyorum. Zırhlıdaki halk arasında yalnız Conseil mühim meseleye karşı kayıtsız kalıp asla meraka düşmüyor, canavar görmek üzere bakmaya kalkışmıyor.

Kaptan Farragut'un fırkateyne av hususunda her türlü âleti doldurmuş olduğunu söylemiştim. Balina avına çıkan bir gemi bile bu

kadar mükemmel şekilde donatılmış olamaz. El ile atılan oktan tutunuz da topla atılan oklara ve isabet ettiği noktada parçalanan mermilere kadar her şey zırhlıda mevcuttur. Fırkateynin baş tarafında mükemmel bir de top bulunuyordu ki kenarları pek kalın, ağzı dar ve arkadan dolar takımdandır.

1867 senesi Umûmi Sergisine konulmak üzere Amerikalıların icat ettikleri top dört kilogram ağırlığında koni biçiminde bir mermiyi kolaylıkla on üç kilometreye kadar gönderir.

Şundan anlaşılır ki *Abraham Lincoln*'de her türlü av âletleri mevcuttur, fazla olarak ok ile balık vuran avcıların serdarı Ned Land namında bir de balıkçı vardır.

Ned Land Kanadalıdır. Elindeki ustalığa pek nâdiren rastlanılır. Tehlikeli sanatında onunla aynı ustalıkta olacak kimse yoktur. Ustalık, soğukkanlılık, cesaret gibi her türlü hasletleri yüksek derecede olarak taşır ki onun elinden bir balinanın kurtulması için hayvanın pek şeytan olması lazım gelir.

Ned Land kırk yaşlarındadır. Gayet uzun boylu, iri ve kuvvetli vücutlu, ciddi tavırlı olan bu adam az lakırdı eder. Bazen hiddetli olur, canını sıkacak olursanız hiddeti artar! Kişiliği dikkat çekicidir. Hele bakışlarındaki kuvveti görüp de hayran kalmamak kâbil [mümkün] olamaz.

Kaptan Farragut bu adamı fırkateyne aldığına pek isabet etmiştir. Yalnız bakışındaki kuvvet ve elindeki mahâret ile bütün tayfalara üstündür. Ben o adamı istenildiği vakit müthiş bir topa dönüştürülebilmesi kâbil, gayet kuvvetli bir rasat dürbününe benzetiyorum.

Ned Land kimse ile görüşmez olduğu hâlde bana karşı muhabbet eserleri göstermeye başladı. Zannedersem Fransız olduğum için muhabbetli bakışlarını çektim. Kanada'nın bazı taraflarında konuşulan eski Fransız lisanıyla söz söylemesine ben vesile oluyorum ki bu da herifin memnuniyetini icap ettiriyor. Ned Land'ın ailesi Québec ahalisindendir. Bu şehir Fransa'nın idaresinde iken bile balıkçılık ederlermiş.

Yavaş yavaş konuşmaktan lezzet almaya başladı. Hele ben cesur adamın Kuzey Kutbu'nda zıpkın avcılığı ile meşgul olarak geçirdiği tehlikelerin hikâyesini dinlemeyi pek seviyordum. Yaptığı avları ve av esnasındaki mücadeleleri bana destansı bir şiir gibi anlatırdı. O sanki Kanada'nın Artktik bölgelerinin *İliada*'sını söyleyen Homére'i idi.

Burada Ned'i sonradan hâsıl ettiğimiz şiddetli ve ciddi muhabbet nokta-i nazarından [bakış açısından] okurlarıma anlattım; zira Ned ile dostluğumuz pek derinleşti, dostluğun en ziyade kuvvet bulduğu tehlikeli hengâmeleri [zamanları] beraber geçirdik. Koca âlicenap [yüce gönüllü] dostum! Senin hatıranla mümkün mertebe tat almak için yüz sene daha yaşasam dert saymam.

Şimdi bir de Ned Land'ın canavar meselesi hakkındaki fikri nedir, diyorsunuz değil mi? Öyleyse biliniz ki Ned canavarın varlığına asla inanmıyor, zırhlıda yalnız bu adam, umumun fikrine iştirak etmiyor. Bir defasında sözü bu meseleye getirdim, baktım ki bu madde hakkında fikir alışverişinde bulunmaktan kaçınıyor.

New York'tan hareketimizden üç hafta sonra Haziran'ın 30'uncu günü akşama denk gelen gayet güzel havalı bir gecede *Abraham Lincoln* Patagonya sahilinden otuz mil açıkta Blanc Burnu önünde bulunuyordu. Oğlak Dönencesi'nden geçtik. Macellan Boğazı'na yedi yüz mil mesafedeyiz. Sekiz gün sonra zırhlı, Büyük Okyanus'a dâhil olacaktır.

Ned Land ile beraber yukarı güvertede oturmuş, şimdiye kadar kimsenin derinliğini keşfedemediği şu denizlere bakarak muhtelif [çeşitli] meselelerden bahsediyorduk. Ben sözü tabii olarak canavara getirdim. Seyahatimizdeki başarılılığı ve başarısızlığı müzakere mevkisine koydum. Lakin Ned'in söze karışmayarak yalnız beni dinlemekle yetindiğini gördüğümde dedim ki:

- Nasıl oluyor da canavarın varlığına kanaat etmiyorsunuz? Bu konuda bir fikre sahip olmak için konuyu dayandırdığınız özel sebepler mi var?

Ned Land cevap vermezden evvel bir müddet sessiz kaldı, mutadı [alışkanlığı] üzere elini alnına vurup gözlerini kapadı, cevaben dedi ki:

- Belki vardır Mösyö Aronnax!

- Lakin dostum, siz balina avcısısınız, denizin iri balıklarını çok görmüşsünüzdür. Hayal gücünüz varsayımları kabule daha elverişli olmalıdır. Canavarın varlığından şüphe edenler arasına katılmamak lazım gelirken niçin herkesin fikrinden ayrılıyorsunuz?

- İşte siz burada hata ediyorsunuz, halk olağanüstü mahlûkların varlığına ihtimal verebilir, bir balığın koca zırhlıları delmesini akılları hayrete veren bir şey olarak görmez ama bu nokta zooloji

ilminin müntesipleri tarafından tasdik olunmadığı gibi balinacılar tarafından da asla kabul olunamaz! Ben pek çok balina takip ettim. Çoğuna ok attım. Epeycesini öldürdüm. Lakin asla ihtimal veremem ki onların en büyüklerinin kuyruğu yahut dişi bir vapurun sac levhasını parçalayabilsin!

- Ama "narval" yani denizgergedanı canavarının dişiyle bir taraftan diğer tarafa delinmiş gemiler vardır, diyorlar.

- Her ne kadar görmedim ise de ahşap gemilerde olur, derim. Bundan dolayı gözümle görüp kanaat getirinceye kadar balina, narval yahut başka deniz canavarlarının demiri delmesini inkâr ederim!

- Beni dinleyiniz Ned!

- Dinleyemem sayın Profesör. Hayallere asla ihtimal veremem. Bununla beraber gayet iri bir ahtapot olabilir…

- Dostum, ahtapotlar her ne kadar pek büyük olabilirlerse de vücutları daima yumuşak olur. Onların çarpması ile *Scotia* gibi bir vapurun dibi delinemez.

- Demek siz hâlâ gayet büyük bir narvalın varlığını varsayıyorsunuz?

- Evet. Hem özel kanaatimle. Ben diyorum ki balinalar sınıfından olup zamanın geçmesiyle gayet büyümüş bir canavar mevcuttur, bu canavarın ön dişlerinde de olağanüstü kuvvet vardır.

Bu sözüme karşı Ned, kanaat peyda etmeyen [görüş belirtmeyen] adamlara mahsus tavırla baş sallayarak:

- Ha bakalım, demekle cevap verdi.

- Şurasını bilmelisiniz ki eğer öyle bir canavar mevcuttur da okyanusun en derin yerlerinde ve deniz yüzeyinden pek çok miller aşağıda geziyorsa öyle bir kuvvete sahip olması gerekir ki sağlamlığı tasavvurun bile hâricinde olsun.

- Bu neden kaynaklanıyor?

- Çünkü denizin dibinde bulunarak su basıncına mukavemet etmek hususunda tahminlerin ötesinde bir kuvvet lazımdır.

- Sahi mi dersiniz?

- Sahi. Hem bir hesapla sizi de ikna ederim.

- Hesapla mı? İş hesaba kalırsa onunla her istediğinizi ispat edebilirsiniz.

- İş dünyasında öyledir ama nazarî [teorik] hesapta değil. Beni dinleyiniz. Kabul edelim ki hava basıncı kuvveti otuz iki kadem

uzunluğunda bir sıvı sütununun basıncına eşit olsun. Bununla beraber sıvı, deniz suyu yani tuzlu olduğundan sütunun uzunluğunu biraz ufaltmak lazım gelir. Mesela siz denize dalsanız otuz iki kadem alçaldıkça o kadar defa atmosfer basınç kuvvetine maruz olursunuz yani her otuz iki kademde vücudunuz yüzeyinden beher [her bir] santimetrekaresine bir kilo ağırlık isabet eder. Bundan çıkar ki üç yüz yirmi kademde on atmosfer basınca, üç bin iki yüz kademde yüz atmosfer basınca, otuz iki bin kademde yani yaklaşık iki buçuk fersahta[6] bin atmosfer basınca tesadüf olunur. Demektir ki eğer deniz yüzeyinden itibaren iki buçuk fersah aşağı inecek olursanız vücudunuzdaki beher santimetrekareye bin kilogram ağırlık basar. Eey, vücudunuzda kaç santimetrekare olduğunu biliyor musunuz?

- Bilmiyorum Mösyö Aronnax.

- On yedi bin kadar…

- Bu kadar ha?..

- İşin gerçeği bir santimetrekare yüzeye olan atmosfer basıncı bir kilogramdan fazla olduğu için vücudunuzu oluşturan on yedi bin santimetrekareye on yedi bin beş yüz altmış sekiz kilo ağırlık isabet etmiş olur.

- Ben asla farkında olmadığım hâlde?

- Evet, siz farkında olmadığınız hâlde. Orada bu basınçla ezilmemeniz, yerdeki havanın bedene aynı basınçla girmesinden ileri gelir. Böylece dış basınç iç basınca eşit olur, siz zahmet görmezsiniz. Ama suda başka bir şey var.

- Evet, anlıyorum; su benim etrafımı kuşatıyor, içeri girmiyor.

- Öyle ya, eğer dâhilî [iç] basınç olmasa su ile hareket eder, haddeden geçmiş gibi yamyassı olurdunuz!

- Vay canına!

- Ee, şimdi düşününüz bakalım, dış yüzeyleri vücuduna nisbetle bin kat fazla olan bir canavar denizde bu kadar aşağı inerse su basıncına mukavemet etmesi için yüzeyine milyarlarla ağırlık isabet edeceğinden, vücudunun ne derecede sağlam yapılmış olması lazım gelir?

- O balıklar zırhlılar gibi sekiz parmak enindeki saç levha ile kaplı olmalıdır.

- Pekâlâ. Vücudu böyle sert olan bir canavar olağanüstü sür'atle bir vapura çarpacak olursa ne yapar?

---

[6] 1 fersah 3 mil veya 5 km.dir. (Haz. Notu)

Ned Land'ın hesapla zihni karışmış ise de hâlâ fikren kanaat etmemiş olarak dalgınca dedi ki:

- Evet… Gerçi… Yapacağını yapar!..

- Nasıl, sizi ikna ettim mi?

- Siz beni bir noktada iknaya muvaffak oldunuz ki o da denizin bu derinliklerinde gezer böyle canavarlar mevcut ise dediğiniz gibi güçlü vücutlu olması gerekeceğinden ibarettir.

- Canım, denizde böyleleri mevcut değilse, a benim inat balıkçım, *Scotia* vapurunun uğradığı hâli neye yorabilirsiniz?

- Belki ama…

- Neye?

- Doğru değilse!

Bu cevapla Ned'in inadındaki şiddeti anlamışsınızdır. Bugün konuşmayı burada kestim. Çünkü *Scotia*'nın başına gelen kazanın inkârı mümkün değildir. Teknede açılan delik o kadar sahih bir deliktir ki kapamak bile lazım gelmemiştir. Zannetmem ki bir deliğin var oluşu bundan iyi bir sözle ispat olunabilsin. Mademki bu delik mevcuttur; mademki kayaya, taşa çarparak açılmamıştır; mutlaka bir canavarın kuvvetli dişlerine rastlamıştır!

Bundan dolayı yukarıdan beri yazılan noktalara dayanarak derim ki bu canavar omurgalı hayvanlar şubesinden, memeliler kısmından, balık şeklinde olanlar takımından yani balinagillerdendir. Acaba hangi familyadandır yani balina mıdır, anber balığı mıdır, yoksa yunus mudur maddeleriyle ait olduğu cins ve nevi daha sonra tahlil olunacak meselelerdendir. Meseleyi halletmek için canavarı teşrih [ameliyat] etmeli, teşrih için tutmalı, tutmak için ok ile vurmalı -bu, Ned Land'ın vazifesidir-, vurmak için görmeli -bu, tayfaların göreceği hizmettendir-, görmek için ise rastlamak lazım gelir. Artık bu da tesadüfün lütfu olacak!

***

BEŞİNCİ BÖLÜM

KISMET!

Abraham Lincoln'ün yolculuğunda pek çok vakitler dikkate değer bir hadise ortaya çıkmadı. Lakin bir iş oldu ki bu sayede Ned Land'ın fevkalade mahâreti anlaşıldı. Ona duyulacak itimat [güven] ve emniyetin derecesi tahakkuk etti [ortaya çıktı].

Haziran'ın 30'uncu günü Malouines açıklarında Amerikan balina gemilerine rastlayarak "canavarı gördünüz mü?" diye sorduk, "hayır" cevabı aldık. Bunların binmiş olduğu *Monroe* ismindeki geminin kaptanı, Ned Land'ın zırhlıda bulunduğunu bildiğinden takip ettikleri bir balinayı tutmak üzere Ned Land'ın birkaç saatliğine gemisine verilmesini rica etti. Bizim Kaptan balıkçının mahâretini görmek istediğinden Ned Land'a *Monroe*'ye geçmek üzere izin verdi. Tesadüfe bakınız ki bizim koca herif bir balina yerine iki tane vurdu, hem birini kalbinden delerek derhâl elde etti, diğerini iki üç dakika takipten sonra yakaladı.

Şimdi teslim etmelidir ki eğer canavar, Ned Land'a rastlarsa hayvanın kurtulacağına dair bahse girişmek akıllıca olmaz.

Fırkateyn Amerika'nın güneydoğu sahilini büyük bir sür'atle katetti. Temmuz'un üçüncü günü Macellan Boğazı'na yaklaşmış, Bakireler Burnu önüne gelmiştik. Fakat Kaptan, Boğaz'dan geçmek istemeyerek Horn Burnu'nu dolaşmak üzere fırkateyne yol verdi.

Tayfalar Kaptan'ın bu hareketini isabetli gördüler. Öyle ya, canavara o dar Boğaz'da rastlamak kâbil midir? Birçokları diyorlardı ki orası dardır, canavar sığamaz!

Temmuz'un altıncı günü öğle vaktinden üç saat sonra *Abraham Lincoln* Amerika Kıtası'nın güney ucunda ve sarp, kayalık, boş adanın önünde dolaştı ki buraya Felemenk gemicileri vatanlarının namını vererek "Horn Burnu" demişlerdir. Kuzeybatıya yol verildi. Ertesi gün fırkateynin pervanesi Büyük Okyanus sularında dönmeye başladı. Bütün tayfalar: "Gözümüzü açalım! Gözümüzü açalım!" [diye] bağırıyorlardı.

Gerçekten iyi göz açıyorlardı. İki bin dolar ikramiye maddesi gözleri kapatmadığı gibi dürbünleri de elden düşürmemektedir. Gece gündüz Okyanus kontrol ediliyordu. Hele gece görmek hassasına [niteliğine] mâlik olanlar gayet seviniyorlar.

Vadedilen ikramiyeye asla tamah etmediğim hâlde bakmak hususunda ben de geri kalmıyordum. Çabukça yemeği yiyor, günde üç dört saat uyuyor, sâir vakitlerimi yağmur değil taş yağsa güvertede geçiriyordum. Kâh baş taraf parmaklığına kâh kıç küpeştesine dayanarak gözle görülebilen ufku hırsımla yiyecek gibi kontrol ediyordum. Aman Ya Rabbi! Bazen balinalar deniz yüzeyine çıkar, biz bunu uzaktan gördüğümüz gibi ne heyecana düşerdik! Kaç kereler böylece halkın ümit ve sevinçlerine katılarak ümitsizliğe kapıldım! Böyle bir şey görüldüğü anda fırkateyn derhâl o tarafa döner. Kamara kapılarından tayfalar, görevliler hemen güverteye atılır, şiddetli bir heyecanla bütün nazarların yöneltilmiş olduğu tarafa göz dikerler. Ben de o kadar dikkatli bakardım ki gözüm bir noktaya takılıp kalmaktan ağrırdı. Conseil'i sorarsanız daima hiç etkilenmemiş görünerek bana derdi ki: "Eğer Efendi bu derece gözlerini açarak bakmasa daha iyi görürdü!"

Lakin beyhude ümitler! *Abraham Lincoln* yolunu çevirir, görünen siyah noktaya ilerler; bir de ne görürsünüz: Sıradan bir balina yahut anber balığı, herkesin hiddet ve öfkesi arasında dalar gider!

Hava daima güzel devam ediyordu. Yolculuğumuz pek latif gidiyor. Hâlbuki güney mıntıkada temmuz, kuzey mıntıkanın ocak ayı demek olduğundan böyle en fena havalar yapması lazım gelen zamanda fırtına çıkmaması talihimizden kaynaklanmış olsa gerektir.

Ned Land daima lâkaydâne davranıyor hatta denizi kontrol etmez görünüyor, eğer bir balina görünecek olursa mesleği gereğince gayriihtiyari olarak ondan gözünü ayıramıyorsa da balina kaybolduğu gibi günün büyük kısmını kamarasında okumak yahut uyumakla geçirmektedir. Hâlbuki gözündeki görüş şiddetinin bize büyük hizmeti olabilirdi. Ben pek çok kereler kayıtsızlığından şikâyet ettim. Dedi ki:

- Adam sen de! Emin olunuz ki bir şey yok! Hem Mösyö Aronnax biz kısmete diye gitmiyor muyuz? Çünkü canavar iki ay evveli okyanusta görülmüşse şimdiye kadar bizi burada beklemiyor ya! Özellikle gayet serî hareketliymiş! Hem siz de bilirsiniz ki yaradılış

olarak serî hareketli yaratılan hayvanlar sür'atle harekete muhtaç olduklarından dolayı o özellikte yaratılmışlardır. Bundan dolayı eğer canavar hakikaten mevcut ise de pek uzaktadır!

Buna ben de cevap bulamadım. Gerçi körcesine gidiyoruz. Lakin başka çare var mı? Demek başarı ümitleri pek azdır, bununla beraber henüz fırkateyn halkında ümitsizlik yoktur. Tayfalardan hiçbirisi canavara rastlanılacaktır, rastlanılamayacaktır gibi bir bahse girişmemişlerdir.

Temmuz'un 20'nci günü Oğlak Dönencesi 105° boylamında katedildi. Ayın 27'sinde 110°'de dahi Ekvator'dan geçtik. Böylece konumumuz belirlendikten sonra fırkateyn batı yönüne dönüp Pasifik'te ilerlemeye başladı. Süvarimiz Farragut sığ, adalarla işgal olunmuş denizden uzak bulunup daima derin sularda gitmek istiyordu ki tayfalar; buna, Kaptan haklıdır çünkü oralarda canavara yüzecek kadar su bulunmaz, diyorlardı. Bundan ötürü fırkateyn; Pomotou, Marquises, Sandwich adalarının açığından geçip, Yengeç Dönencesi'ni 132° boylamında katederek Çin Denizi'ne yöneldi.

Nihayet son defa olarak canavarın göründüğü mahalle geldik! Şundan anlaşılmıştır ki fırkateynde herkesin gözü dört açılmıştır. Yürekler o kadar şiddetle atıyordu ki mutlaka ileride hepimiz kalp çarpıntısı illetine uğrarız. Tayfalar o derece heyecan hâlindedirler ki tasvirinden âcizim. Yemek yiyen, uyuyan yok! İçimizden birisinin bir şey gördüm zannıyla sarf ettiği bir söz üzerine günde yirmi defa ümit ve heyecana düşüyoruz, günde yirmi defa ümidimizin boş olduğunu anlayarak karamsarlığa kapılıyoruz ki bu hâlin yakında hepimizi kayıtsızlığa uğratacağında şüphe yoktur.

Gerçekten kayıtsızlık muameleleri baş gösterdi. Çünkü tam üç aydır *Abraham Lincoln* Büyük Okyanus'un içinde dolaştı. Gördüğü balinanın peşine düştü, yolunu çok defalar birdenbire değiştirip bir anda sancağa, iskeleye dümen çevirdi; birdenbire durdu, buharı kâh arttırdı kâh kıstı. Sözün kısası Japonya ile Batı Amerika sahili arasındaki muazzam denizde dolaşmadık nokta bırakmadı. Hâlbuki bir şey görülmedi ama hiçbir şey! Yalnız deniz! Kasvetli dalgalar! Öyle iri bir denizgergedanına yahut deniz altı kayaya, batmış gemi teknesine, yüzer taşa, velhasıl olağanüstü görülebilecek şeylerden hiçbirine tesadüf etmedik!

Bundan dolayı lakaytlık geldi, karamsarlık fikirleri istila etti!